

Такриз

**ба автореферати диссертатсияи Гулов Амридин Абдуалиевич дар мавзуи:
«Синтез дар асоси ҳосилаҳои аминокислотагӣ ва пептидии глитсерин бо
фуллерен C₆₀», барои дарёғти дараҷаи илмии номзади илмҳои химия аз
руйи ихтисоси 02.00.03- Химияи органикӣ**

Пайвастаҳои синтезшудаи фуллерен C₆₀ дар асоси ҳосилаҳои аминокислотагӣ ва пептидии глитсерин дар соҳаҳои муҳталифи тиб, илм ва техника ба таври васеъ истифода бурда мешаванд. Инчунин глитсерин ва ҳосилаҳояш дар соҳаҳои саноати ҳӯрокворӣ, истеҳсоли маводи тамоку, истеҳсоли маводи шӯянда ва ороишӣ, кишоварзӣ, соҳаҳои саноати нассочӣ, қоғаз ва ҷарнӣ, истеҳсоли пластмассаҳо, саноати локу рангуборҳо, электротехника ва радиотехника ба таври васеъ истифода мегарданд.

Муайян карда шудааст, ки пайвастаҳои синтезшудаи фуллерен C₆₀ дар асоси ҳосилаҳои аминокислотагӣ ва пептидии глитсерин дар диметилформамид, диметилсулфоксид ва об хуб ҳалшаванд мебошанд. Таркиб ва соҳти онҳо бо методҳои физикий-химиявии таҳқиқот омӯхта шудааст. Инчунин муқаррар карда шудааст, ки аз маҳсулотҳои нисбатан дастрас ва арzon: глитсерин ва аминокислотаҳо ҳосил намудани маҷмӯи васеи ҳосилаҳои нави глитсеринии дорои бокимондаи аминокислотаҳо, пептидҳо бо фуллерен C₆₀ инчунин моддаҳои фаъоли фармакологӣ, танзимкунандаҳои афзоиши растаниҳо ва гайраҳо имконпазир аст. Натиҷаҳои бадастомада дар раванди таълими кафедраи химияи органикӣ факултети химияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ҳангоми ҳондани курсҳои маҳсус, иҷрои корҳои курсӣ, дипломӣ ва таҳқиқотӣ татбик гардида, донишҷӯён, магистрантон ва унвонҷӯён натиҷаҳои кори мазкурро мавриди истифода қарор дода метавонанд.

Нишон дода шудааст, ки реаксияҳои пайвастшавии фуллерен C₆₀ бо ҳосилаҳои аминокислотагӣ ва пептидии глитсерин, ки дорои бокимонданӣ пропан-2-олҳо ва пропан-1,2-диолҳо ҳастанд дар ҳароратҳои 75-80 °C бо истифода аз ҳалкунандаҳои органикӣ: бромбензол, бензол, толуол, диметилформамид бо осонӣ мегузарад. Ҳосиятҳои физикий-химиявӣ ва биологии онҳо омӯхта шуданд;

Нуктаҳои асосии ба дифоъ пешниҳодиҷудаи унвонҷӯи:

натиҷаҳои таҳқиқотҳои систематикӣ оид ба тартиби гузаронидани реаксияи пайвастшавӣ фуллерен C₆₀ аз ҳисоби гурӯҳи аминии ҳосилаҳои аминокислотагӣ ва пептидии глитсерини дорои бокимондаи эпихлоргидрин, α-монохлоргидрини глитсерин ва α,γ-дихлоргидрини глитсерин;

методҳои коркардшудаи методикаи синтези пайвастаҳои фуллерен C₆₀ дар асоси ҳосилаҳои аминокислотагӣ ва пептидии глитсерин мебошад, ки бо роҳи амалий намудани реаксияи пайвастшавӣ метавонад эпихлоргидрин, α-монохлоргидрини глитсерин ва α,γ-дихлоргидрини глитсеринро ба ҳуд пайваст намояд;

дурнамо ва интихоби шароити синтез, ки барои ба даст овардани як катор ҳосилаҳои модификатсия кардашудаи фуллерен C_{60} , аз чумла C_{60} - аминокислотагӣ ва пептидии глитсерин, ки дорои бοқимондаи эпихлоргидрин, α -монохлоргидрини глитсерин ва α,γ -дихлоргидрини глитсерин ва ғайра ҳастанд, имконият медиҳад, ки онҳо бо баромади баланд ва тозагии хуб синтез карда шаванд. Ин пайвастаҳо бори аввал ба даст оварда шуда, дар адабиёт қайд нашудаанд;

натиҷаҳои таҳқики реаксияи пайвасташавии ҳосилаҳои аминокислотагӣ ва пептидии пропан-2-олҳо ва пропан-1,2-диолҳо бо фуллерен C_{60} ва қонуниятиҳои муайяншуда дар тағириёбии событҳои физикӣ-химиявии пайвастаҳо вобаста аз ҳарорат, таносуబи мӯдҷаҳон таъсиркунанда ва муҳити реаксионӣ;

натиҷаҳои омӯзиши камзарҳии баъзе ҳосилаҳои аминокислотагӣ ва пептидии глитсерини дорои бοқимондаи эпихлоргидрин, α -монохлоргидрини глитсерин ва α,γ -дихлоргидрини глитсерин бо фуллерен C_{60} ва фаъолнокии зиддимикробии онҳо;

хусусиятҳои соҳторӣ, монандӣ ва таркиби молекулии пайвастаҳои синтезшуда бо методҳои муосири ИС, H^1 РМЯ, C^{13} РМЯ ва спектри массавӣ омӯхта шуданд, мебошанд.

Хулоса автореферати диссертасияи Гулов Амридин Абдуалиевич дар мавзӯи: «**Синтез дар асоси ҳосилаҳои аминокислотагӣ ва пептидии глитсерин бо фуллерен C_{60}** », бо мазмуну муҳтаво, масъалаузорӣ, муҳокимарониҳои муфассал ва хулоسابарориҳои амиқу дақиқ кори илмӣ ва таҳқиқоти пурра анҷомёфта мебошад. Мақолаҳои илмии чониамудан муҳаққиқ мазмун ва мӯҳтавои асосии диссертасияро инъикос мекунад. Автореферати диссертасияба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад.

Аз ин рӯ, А.А. Гулов барои дарёftи дараҷаи илмии номзади илмҳои химия аз руи иҳтиноси 02.00.03- Химияи органикӣ савовор мебошад.

Тақризниавис:

Муродов Д.С. - номзади илмҳои химия
дотсент, декани факултети химияи
Донишгоҳи давлатии омӯзгори Тоҷикистон ба
номи С. Айнӣ *D. Muradov* «15» 04 2023

(Иҳтинос 02.00.03- Химияи органикӣ)

Суроға 734003, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 121,
Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон
ба номи С. Айнӣ, Тел. +992 37 224-13-83.
E-mail:tgpu2004@mail.tj; www.tgpu.tj

Имзои н.и.ҳ., дотсен, Д.С. Муродов-ро тақдисӣ меконам.
Сардори шӯбайи кадрҳо ва корҳои маҳсүсӣ
ДДОТ ба номи С.Айнӣ
«15» 04 соли 2023

Мустафозода А.